

Joh. J. Frieswijk:

u.d.s.

Kokmeeuwenslaapplaatsen

Vorig jaar heb ik in dit tijdschrift in twee artikeltjes iets verteld over spreeuwenslaapplaatsen en wat daarmee verband houdt. Het is voor de lezers misschien wel aardig om in aansluiting daarop iets te vernemen over de verschijnselen die samenhangen met de sociale overnachtingswijze van een heel andere vogelsoort, de kokmeeuw. Ook deze soort kunnen we in Amsterdam en naaste omgeving in het winterhalfjaar in grote aantallen aantreffen. Evenals bij de spreeuw is er bij de kokmeeuw sprake van het van elkaar gescheiden zijn van voedsel- en slaapgebied, zij het dan dat in dit geval de zaken anders liggen; het voedselgebied der kokmeeuwen bevindt zich hoofdzakelijk in de stad, terwijl het overnachten daarbuiten plaatsvindt. 's Morgens zien wij daardoor een stad-inwaartse verplaatsing van kokmeeuwen, 's avonds een beweging in tegengestelde richting. Ook door de kokmeeuwen worden daarbij bepaalde routes gevolgd, die in het algemeen 's morgens en 's avonds dezelfde zijn.

Kokmeeuwen blijven, in tegenstelling tot spreeuwen, meestal vele jaren trouw aan een eenmaal gekozen slaapplaats.

Een belangrijke slaapplaats voor de Amsterdamse kokmeeuwen, waar wij in de loop der jaren vele waarnemingen verrichtten, is de slaapplaats Nieuwe Meer - Amstelveense Poel, twee plassen die op ongeveer 3 km afstand van elkaar gelegen zijn, maar die in dit verband toch als één geheel moeten worden beschouwd. Daarnaast zijn nog andere slaapplaatsen op grote wateren in gebruik en bovendien slaapplaatsen op opspuitings-terreinen, die uit de aard der zaak een meer tijdelijk karakter hebben.

Omtrent de eisen die kokmeeuwen aan hun slaapplaats stellen, zijn we, evenmin als bij de spreeuw, volledig ingelicht. Toch kunnen we voor het Amsterdamse gebied wel zeggen, dat de kokmeeuwen bij voorkeur overnachten op water, hetgeen niet wegneemt dat een slaapplaats op een opspuitingsterrein na het droogvallen ervan nog wel enige tijd in gebruik kan blijven.

Als 's morgens, geruime tijd voor zonsopkomst, de eerste kokmeeuwen de slaapplaats verlaten, blijkt dat zij hun weg, waar mogelijk, kiezen langs de waterlopen. Deze meeuwen vliegen in de ochtendschemering vlak over het water in de richting van hun voedselgebied. Naarmate het lichter wordt, gaan ze steeds hoger vliegen, totdat tenslotte de waterbinding vrijwel geheel verloren gaat. Voor de kokmeeuwen is dit niet ongunstig, want in de stad is overdag, ook op enige afstand van de waterwegen, het nodige voedsel te bemachtigen.

In een stad als Amsterdam zijn de meeuwen wat hun voedsel betreft van de mens afhankelijk; gelukkig is het meeuwen voeren een geliefde bezigheid. Waarschijnlijk is, dat de kokmeeuwen onder normale omstandigheden 's winters in de stad goed aan hun trekken komen. Hoe is het anders te verklaren dat in januari 1956 in het Oosterpark, waar de heer H. Brosser en ik waarnemingen hierover verrichtten, in het algemeen niet meer dan een kwart van de aanwezige kokmeeuwen op het aanbieden van voedsel reageerde? Ook het feit dat de eerste kokmeeuwen die naar de slaapplaats

terugkeren daar reeds uren voor zonsondergang aankomen, wijst in die richting. Toch zijn kokmeeuwen op weg naar de slaappleaats nog wel bereid voedsel te accepteren, zoals wij bij het Nieuwe Meer konden constateren.

's Avond zien we, als het donkerder wordt, de waterbinding, die ook 's morgens werd opgemerkt, weer optreden. Hoe later het wordt, des te strenger volgen de kokmeeuwen de waterwegen op weg naar de slaappleaats. De laatst vertrekkende, die vaak na zonsondergang de stad verlaten, vliegen weer zeer dicht boven het water.

In een stukje over de Amsterdamse kokmeeuwen mogen de „pontmeeuwen”, zo aangeduid in „Slaaptrek 1951”, een verslag van een onderzoek verricht door het Vogelkader van District IV van de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie, niet ontbreken. Een groep kokmeeuwen, die zich 's winters ophoudt bij de gemeente-veren over het IJ en daar goed aan de kost komt, trekt zich van de opvattingen over gescheidenheid van voedselgebied en slaapgebied van het merendeel van hun soortgenoten niets aan en blijft fourageren, terwijl de andere meeuwen reeds lang de slaappleaats hebben bereikt. Zij overnachten ter plaatse en laten zich niet beïnvloeden door grote troepen meeuwen, die hen op weg vanuit de stad naar hun slaappleaats passeren.

Alhoewel het bovenstaande in grote trekken vermoedelijk ook opgaat voor andere steden in ons land, waar 's winters grote aantallen kokmeeuwen verblijven (ook uit Zürich in Zwitserland zijn mij soortgelijke gegevens bekend) zou het toch wel aardig zijn, als andere lezers hier eens iets over het „nachtleven” (ook deze keer met excuses aan de heer J. Reijnders) van de kokmeeuwen in hun omgeving zouden vertellen.

Natuur- en Geneeskundig Congres

De Vereniging Het Nederlandsch Natuur- en Geneeskundig Congres zal op 18, 19 en 20 april 1963 haar 38ste congres houden te Enschede. Als centraal thema is gekozen: Raakvlakken der wetenschappen.

Als sprekers zijn aangezocht: Prof. Dr C. de Jager (Utrecht) over Ruimte-onderzoek; Prof. Dr H. A. Lauwerier (Amsterdam) over Symmetrie en regelmaat; Prof. Dr H. A. de Wijs (Delft) over De aarde van binnen; Prof. Dr J. J. A. Ketelaar (Amsterdam) over Raakvlakken van zuivere en toegepaste natuurwetenschappen; Prof. Dr W. K. Hirschfeld (Utrecht) over Heterosisproblemen bij de toegepaste erfelijkheidsleer; Prof. Dr A. H. W. van Herk (Amsterdam) over Grensvlakken bij de biologie.

Twee andere sprekers hebben nog niet toegezegd.

Excursies zullen worden gehouden naar de Radiotelescoop te Dwingelo, de olieterreinen van de N.A.M. te Schoonebeek, Enkason te Emmen, de K.N.Z. te Hengelo en archeologische opgravingen in Drenthe.

Het congres vindt plaats in de Twentse Schouwburg te Enschede.

Waar het Nederlandsch Natuur- en Geneeskundig Congres tracht alle beoefenaars van de Natuurwetenschappen in de ruimste zin des woords samen te brengen, hetgeen in deze tijd van specialisatie een unicum moet worden geacht, hoopt het bestuur op ruime deelname.

De deelnemersprijs, inclusief excursies en enkele maaltijden, bedraagt f 20,—. Opgave bij de secretaresse van de regelingscommissie, mejuffrouw Ir H. J. Kruseman, Grondelweg 10, Hengelo (O).